

Havnens udbygning gennem de sidste små 200 år har i nogen grad udvisket den skarpe grænse, der tidligere var mellem havet og byen. Men byens kanter står stadig skarpt optrukne i form af de sammenhængende bygningsvolumener over for havnens flade plan, hvor bygningerne 'flyder' som enkeltstående objekter uden synderlig indbyrdes sammenhæng.

Samfundsudviklingen og den moderne øsituation har medført, at flere af havnens ældre afsnit har mistet deres oprindelige funktioner. Af hensyn til en fremtidige større integration mellem havn og by, bør en samlet plan for fornyelse af havnen prioriteres højt.

Rudkøbing Havn var oprindeligt kun en skibsbro for enden af Brogade. Hvornår den er anlagt er uvist, men den fandtes i 1600-årene. I middelalderen blev Vejlen syd for byen brugt som vinterhavn. Med udviklingen af skibe med større dybgang benyttede man senere Lindelse Nor.

Med skibsbroen som mole blev havnens søndre bassin anlagt i 1822-1825 og det nordre i 1847-1850. Herved blev den oprindelige skibsbro midtermole. Samtidig uddybede man bassinerne. Fylden blev lagt ind på stranden bag nyslåede bolværker og stendosseringer, så der opstod en bred havneplads. Molearmene løb oprindeligt kun ud til spidsen af midtermolen, så hvert bassin havde sin egen indsejling. I 1883-1885 blev de forlænget, så havnen fik en fælles munding, hvilket gav mindre uro i bassinerne.

Med dampskibsfarten kom der større skibe til Rudkøbing. Det blev i 1860'erne nødvendigt at udrette og uddybe Rudkøbing Løb og afmærke det med bøjer. I 1870'erne blev midtermolen forbedret og brolagt, og i 1874 blev der opført et pakhuis med havnefyrtår på taget. Det stod yderst på midtermolen, hvor mindesmærket for faldne søfolk under 2. Verdenskrig senere blev rejst.

Samtidig med anlægget af det søndre bassin blev der i 1824 opført en toldbod ved Brogade og et havnehus på Bellevue 2. Toldboden blev i 1891 erstattet af den nuværende ved kgl. bygningsinspektør i Odense, Jens Vilhelm Pedersen, der tegnede adskillige bygninger for told- og postvæsenet i sit distrikt.

Maleri af Rudkøbing Havn med dampskibsfærgen 'Svendborgsund' i forgrunden. Maleriet er udført af havnemester Lass Andersen fra Sønderborg i 1992 efter et ældre fotografi fra 1892.

Kort efter, i 1894, afløstes også havnehuset af det nuværende.

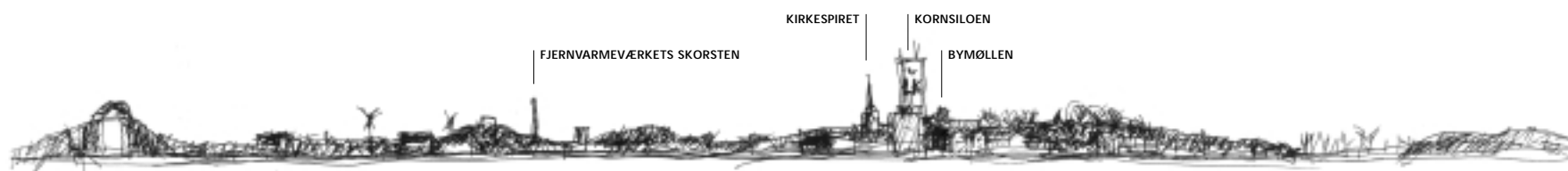
Da byggeriet af det nordre bassin var færdigt i 1850, blev en udfyldning af stranden hen mod Strandgade påbegyndt. I 1863 afsatte kommunalbestyrelsen midler til en dæmning og anlægget af en gangvej, Havnegade, på det indvundne terræn. I 1901 førtes gaden mod nord som en strandpromenade forbi Ørstedsparken.

Den nye fiskerihavn fra 1910-1911 og 1916 afløste en lille jollehavn, der var anlagt i 1885-1886 som en beskedent tilbygning til den nordre mole.

Fra den nye fiskerihavns anlægstid findes stadig ophalerbeddingen med spilhus og de træbyggede garn- og grejskure fra den tid, da Rudkøbing havde omtrent 100 fiskere. Fiskerihavnen og miljøet omkring udgør sin egen lille verden på havnen.

Arealet bag sydmoen blev opfyldt i årene 1925-1926 og indrettet med færgeløje til den nye jernbane- og bilfærge mellem Svendborg og Rudkøbing. Ventesalen med den foranstående græske tempelgavl står stadig som et forfinet stykke arkitektur mellem de mere robuste nabobygninger.

Den støt voksende biltrafik krævede bedre forhold for befordringen til Ærø. I 1935 blev der anlagt et færgeløje til Marstalfærgen ved siden af jernbaneløjet. Inden da var opfyldningen af terrænet mod syd til et mindre industriområde i fuld gang. Lange-lands Andels Svineslagteri opførtes her i 1933.

Rudkøbings karakteristiske havnefront med kornsiloen, kirkespiret, bymøllen og fjernvarmeværkets skorsten.

Den gamle ventesal med det fremhævede indgangsparti under tempelfronten, betjener i dag Strynø- og Marstal-færgens passagerer.

Fiskerihavnens særlige miljø underbygges af redskabs- og garnskurene, som nærmest omslutter bassinet og vender ryggen til den øvrige havn.

Midt på Havnepladsen står den lille ottekantede kioskbygning med sin faste stok af stamkunder omkring sig.

I årene 1933-1938 blev der anlagt en bådhavn på et opfyldt terræn nordøst for fiskerihavnen. Som et sidste skud på stammen blev der i 1989 bygget en ny, stor lystbådhavn, Rudkøbing Skudehavn, med hotel og restaurant, nord for den gamle lystbådhavn. Skudehavnen tilstræber med sine gavlvendte træhuse i lyse pasteller at medgive et let og maritimt indtryk. Havnen er tegnet af Malthas tegnestue i Aalborg.

Spilhuset ved ophalerpladsen er et fint lille træhus, som i sin udformning giver mindelser om nordisk skønvirke.

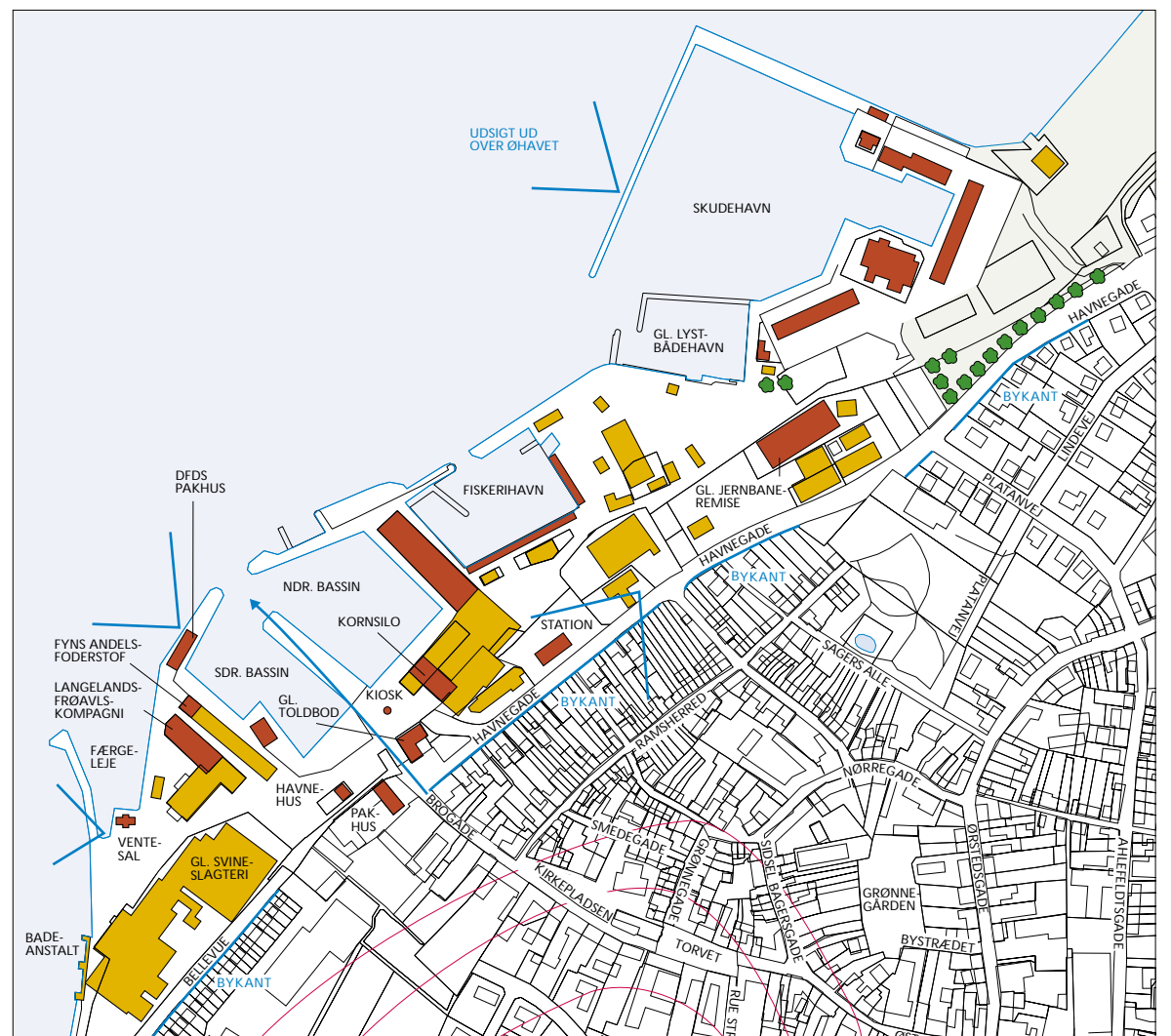
Rudkøbing Skudehavn opførtes som feriecenter i slutningen af 1980'erne. I dag er de fleste lejligheder udstykket og solgt. Der drives dog stadig hotel- og restaurationsvirksomhed på stedet.

På den søndre moles yderste led står D.F.D.S. pakhus fra 1916 - bygget af træ med tre gavlmarkerede porte på hver langside. Et pakhus på molens indre led, som blev bygget i 1908 til godsbefordrings-selskabet D/S Langeland, blev i 1970 indrettet til havnefogedkontor.

De to mest dominerende bygninger ved søndre mole er de store, massive, tre-fire etagers høje pakhuse. Punkthuset er opført i 1933 af Fyns Andels Foderstof, mens længehuset blev bygget i 1934 for Langelands Frøavls Kompagni. De er begge opført i røde tegl. Især punkthuset bør fremhæves for sin på én gang kompakte og elegante arkitektur.

På nordre bassins havneareal ligger Langelands Korn A/S, som i 1960'erne blev udvidet med den iøjnefaldende betonsilo. Siloen fjerner med sine næsten monstrøse dimensioner ethvert tilløb til købstadsidyl. På sin egen brutale vis giver den byen et karskt tilskud og medvirker til at tegne Rudkøbings særlige profil sammen med kirketårnet, møllen og fjervarmeskorstenen. De røde kæmpeinitialer LK står malet på siloens havnefront som en grafisk fanfare henover by og vand.

På havnepladsen ud for Brogade ligger en lille ottekantet, munter kioskbygning med pagodetag fra 1900-årenes begyndelse. Af andre interessante bygninger, som bidrager til havnemiljøet, skal nævnes Brogade 25's store, gavlvendte pakhus og Langelandsbanens smukt udførte stationsbygning.

Rudkøbing Havn, 1:6.000